

UOT636.082.51

DÜZGÜN YEMLƏMƏNİN İNƏKLƏRİN SÜD
MƏHSULDARLIĞINA TƏSİRİŞ.N.VƏLİYEVƏ, Ş.İ.MƏMMƏDOVA
Azərbaycan ET Heyvandarlıq İnstitutu

İnəklərin laktasiya dövründə yemləndirilməsi aşağıdakı amillərdən aslı olaraq müəyyən edilir: 1. İnəklərin canlı kütləsi. Hər 100 kq çəkiyə 1 y.v tələb olunur., 2. Gündəlik sağımın miqdarı. Orta hesabla 1 kq südə 0,5 y.v sərf edilir., 3. Heyvanların yaşı və süddə yağ faizi. Cavan heyvanlara 3-cü doğuma qədər onların boy və inkişafı nəzərə alınmaqla, hər 1 kq canlı kütlə üçün 5 y.v verilir və ya yem norması 10% artırılır [1].

Açar sözlər: düzgün yemləmə, yem payı, yem norması, süd məhsuldarlığı, mineral maddələr

İstiqamətli yetişdirilmə zamanı daha çox süd məhsulu almaq üçün inəklərə xüsusi qulluq tələb olunur. Zoogigieniki qaydalara düzgün əməl etmədən daha çox məhsul əldə etmək mümkün olmur. Bu qaydalardan biri sağmal inəklərin yemləndirilməsi hesab olunur. Aparılan tədqiqat işləri onu deməyə əsas verir ki, daha çox süd məhsulu əldə etmək üçün sağmal inəklərin yem payının tərkibi müxtəlif olmaqla, onun tərkibinə 2-3 növ şirəli yemlər (qarğıdalı silosu, şəkər çuğunduru və s.), 3-4 növ qüvvəli yemlər, qaba yemlər, vitaminlər və təbii mineral yemlər daxil edilməlidir.

İnəklərin hər 100 kq diri çəkisinə 1 yem vahidi, hər 1 kq südə, 0,5 yem vahidi və hər yem vahidinə 110-120 qr həzm olunan protein nəzərdə tutulmaqla yem payı tərtib edilir.

Süd məhsuldarlığı 3000 kq olmuş, 400-550 kq canlı kütlədə olan və südünü qurutmuş boğaz inəklər cədvəldəki yem normalarına uyğun olaraq yemləndirilməlidir.

Boğaz inəklərin yem payında tələb olunan miqdarda zülal, kalsium, fosfor və vitaminlər olmalıdır. Yem payında bunlar olmasa təbəşir, zülal tərkibli yemlər, xörək duzu və s. təbii mineral əlavələri qüvvəli yemlərə qatmaqla inəklərə verilməlidir.

Cədvəl 1. Boğaz inəklər üçün yem norması

İnəklərin canlı kütləsi, kq	Yem vahidi	Həzm olunan zülal, q	Kalsium, q	Fosfor, q	Karotin, q
400	6,0	720	60	35	240
450	6,5	780	70	40	260
500	7,0	840	80	45	280
550	7,5	900	90	50	300

Aşağı köklükdə olan inəklərin yem payına 1-2 yem vahidi artırılır. 1 kq süd istehsalı üçün tələb olunan qida maddələrinin miqdarı inəyin süd məhsuldarlığı səviyyəsindən asılıdır. Yüksək süd verən inəklər az süd verən inəklərə nisbətən 1 kq südün əmələ gətirməsi üçün az yem sərf edir.

İnəklərin yem payında həzmolunan zülal çatmadıqda bu ehtiyacın 20-25%-ə qədərini karbomidin

hesabına ödəmək olur. 1 qr karbomid 2,6 qr həzmolunan zülalə bərabərdir. Karbomidi maye halında (1 kq karbomidə 3-4 kq su əlavə etməklə) qaba yemlərin üzərinə çiləməklə və ya paraşok halında silosun üzərinə səpməklə inəklərə yedirtmək olar.

Cədvəl 2. Südlük inəklər üçün illik yem norması

İllik orta süd sağımı, kq	İnəyin orta canlı kütləsi, kq	1 kq südə yem məsarifi		1 baş inəyə illik yem tələbatı, yem vahidi
		Yem vahidi, kq	Həzm olunan zülal, qr	
2000	350-400	1,3-1,4	140-150	2600-2800
3000	400-450	1,1-1,2	120-130	3300-3500
4000	450-550	1,0-1,05	115-120	4000-4200
5000	550-600	0,9-0,95	110-115	4600-4800

İnəklərə şirəli yemlərin bütün il boyu verilməsi vacibdir. Sağmal inəklərin yem payında mütləq yay dövründə silos və yaşıl ot, qış dövründə silos və kökümeyvələr olmalıdır.

Cədvəl 3. Südünün yağlılığı 3,8-4,0 % olan inəklərin yem norması

Sutkalıq sağım, kq	400 kq canlı kütlədə		500 kq canlı kütlədə	
	Yem vahidi, kq	Həzm olunan zülal, qr	Yem vahidi, kq	Həzm olunan zülal, qr
6	7,0	730	7,6	790
8	8,0	840	8,6	900
10	9,0	960	9,6	1020
12	10,0	1090	10,6	1140
14	11,0	1220	11,6	1270
16	12,0	1360	12,6	1400

Yem normalarına əsasən yem payı tutulur. Yem payı elə tutulmalıdır ki, sağmal inəyin hər 100 kq canlı kütləsinə 5-8 kq şirəli yem 0,8-1 kq qaba yem planlaşdırılsın. Qüvvəli yemlərin miqdarı süd sağımının səviyyəsindən asılı olaraq dəyişilir. Sutkalıq sağım 10 kq-a qədər olduqda hər 1 kq südə 200 qr, 10-15 kq olduqda 200-250 qr qüvvəli yem verilir. Yem rasionunda quru maddənin miqdarı nəzərə alınır və inəyin hər 100 kq canlı kütləsinə 2,8-3,2 kq quru maddə düşməlidir[2].

Yem payında yemlərin növ tərkibi nə qədər müxtəlif olarsa və ay ərzində digər yemlərlə əvəz edilərsə, inək yemləri iştahla yeyəcək və biz, onun qidalı maddələrə, makro və mikroelementlərə, vita-

minlərə və s. olan ehtiyacını ödəmiş olarıq. Bunun da müqabilində heyvan sağlam və normal köklükdə olmaqla, yüksək keyfiyyətli süd verəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1.Р.Б.Давидов. Молоко и молочное дело. М.: Колос, 1964, 327с. 2.Q.Q.Abdullayev, M.I.Əliyev. Heyvandarlığın əsasları. Bakı: Elm və təhsil, 2012, 312 s.

Влияния правильное кормления на молочное продуктивности коров

Ш.Н.Велиева, Ш.И.Мамедова

Величина нормы кормления при лактации коров определяется следующими факторами: 1. Живая масса коров. На каждые 100кг массы требуется 1 корм. ед., 2. Величина суточного удоя. В среднем на 1 кг молока должно приходиться 0,5 корм. ед., 3. Возраст животного и упитанность в молоке. Молодым животным (до третьего отела) необходима надбавка на рост, а недостаточно упитанным взрослым коровам на поправку в теле из расчета: на 1кг прироста около 5 корм. ед. или увеличить норму кормления на 10 %.

Ключевые слова: правильная кормления, кормовые рацион, кормовые нормы, молочная продуктивность, минеральная вещества.

The influence of the correct feeding on milk productivity of cows

Sh.N.Velieva, Sh.I.Mamedova

The value of feeding rate during lactation cows is determined by the following factors: 1 Live weight cows. For every 100 kg weight requires 1 food. units., 2 The magnitude of the daily milk yield. On average, 1 kg of milk should account for 0.5 feed. units., 3 Age of the animal and the fatness of the milk. Young animals (up to third calving) requires allowance for growth, but not enough well-fed adult cows on the mend in the body of the calculation: for 1kg gains of about 5 feed. units. or increase the rate of feeding by 10%.

Keywords: correct feeding, feed ration, feeding standards, milk productivity, mineral substances